

Vaccin-inkoper Brussel laat zich kaas van brood eten

Posted on 9 januari 2021 by Paul Hekkens

Tenminste 30 besmettingen met de Britse coronavariant blijken te linken aan een uitbraak op een basisschool in Bergschenhoek. Dat aantal kan nog oplopen want het onderzoek is nog gaande. Alles wijst erop dat dat de Britse mutatie besmettelijker is dan het bestaande coronavirus. Ook lijkt het erop dat deze variant zich gemakkelijker verspreidt via jonge kinderen.

Toen het vaccineren vertraging opliep, stelde Hugo de Jonge dat het ook niet zoveel uitmaakt of er snel gevaccineerd wordt. Een paar weken eerder of later zou niet van belang zijn. Ik vraag me af hoe hij daarbij komt. Misschien denkt hij dat als in mei en juni het aantal besmettingen is gedaald, dat het dan niet zoveel uit maakt.

Voorlopig zitten we echter midden in een tweede golf, en bestaat de kans op een derde golf, nog voordat de tweede golf goed en wel voorbij is. Tweede en derde golf samen vormen dan een 'W', samen met de eerste golf wordt dat dan: 'VW'.

Engelse mutatie zorgt voor derde golf

In België vreest microbioloog en immunoloog Hans-Willem Snoeck dat de derde golf al op komst is. “We zitten in een situatie waar aan de horizon de bosbrand is en we ruiken het vuur al.” Hij doelt daarbij op de besmettelijkere virusvariant uit Engeland. Er moet over worden nagedacht hoe het vaccin ter voorkoming van een derde golf wordt ingezet. Snoeck begrijp niet waarom er nog gewacht wordt met massaal vaccineren. “Elke week kost levens.”

Een moeilijkheid is, dat het veel gemakkelijker is te bepalen of iemand het coronavirus onder de leden heeft, dan te bepalen om welke variant het gaat. Eigenlijk weten we dus helemaal niet hoe het staat met de verspreiding van de Engelse variant. Ook in Nederland weten we dat niet. Daar komt bij dat de verspreiding van een virus, dus ook van een variant, altijd klein begint om vervolgens grootschalig de kop op te steken. Dat heeft te maken met exponentiële groei van de verspreiding. Eerst lijkt het mee te vallen, maar tegen de tijd dat je het probleem onderkent, ben je eigenlijk al te laat.

Turven, ontdooien, verdelen en prikken

Mij is het er niet om te doen om paniek te zaaien. Waar het mij om gaat, is dat gedaan wordt wat redelijkerwijs gedaan kan worden. Dan hoor ik steeds dat de verspreiding van het BioNtech-Pfizervaccin zo moeilijk is omdat het diep gevroren in hoeveelheden van 1000 wordt aangeleverd en omdat het na ontdooien nog maar 6 dagen houdbaar is.

Dan vraag ik me af: wat is daar moeilijk aan? Als de vaccins eenmaal ontdooid zijn aangeleverd dan is het prikken niet zo moeilijk. Op de Belgische televisie was te zien hoe de bewoners van een verzorgingshuis binnen een uur allemaal geprikt waren. Ook bij ziekenhuizen in Nederland blijkt het prikken zelf een fluitje van een cent te zijn. Diederik Gommers maakt er een ritueel van wederkerigheid van: prik ik jou, dan prik jij mij.

Maar aan prikken gaat het een en ander vooraf. Om de verpleeghuizen in Nederland te vaccineren moet je allereerst turven hoeveel mensen er per verpleegtehuis gevaccineerd gaan worden. Dat had allang gebeurd kunnen zijn. Ook is het niet zo moeilijk om te registreren wie het vaccin wil hebben en wie het heeft ontvangen.

Dat kan om te beginnen ook op papier. Dan kun je de gegevens later nog wel in een ICT-systeem invoeren.

Als duidelijk is wie per verpleeghuis gevaccineerd moet worden dan kan per dag bepaald worden welke verpleeghuizen per dag beleverd gaan worden. Alle vaccins worden dan centraal ontdooid, waar ze ook opgeslagen zijn, om vervolgens in de juiste hoeveelheden per verpleegtehuis op te delen waarna ze bij de betreffende verpleeghuizen over heel Nederland afgeleverd worden. Vervolgens is het de bedoeling dat die vaccins nog diezelfde dag, of hoogstens een dag later allemaal gezet worden. Dat betekent dat vaccins al binnen twee dagen nadat ze ontdooid zijn in de bloedbaan zijn beland. Kwetsbare mensen die thuiszorg ontvangen, kunnen op een vergelijkbare manier door de thuiszorg ingeënt worden.

Onzinnig: vaccins wekenlang laten liggen

Als één verpleegkundige de hele dag adressen afgaat enkel om daar een vaccin te zetten, dan gaat ook dat vrij snel. Er is dus weinig reden om vaccins wekenlang ongebruikt in diepgevroren toestand te laten liggen. Eenmaal ingezet beschermen ze de meest kwetsbaren. Dat zijn dus mensen die bij besmetting veelal in ziekenhuizen en op de ic terechtkomen. Snel inenten van die mensen is dus een heel effectieve manier om de zorg al snel te ontlasten.

Vervolgens ben ik er niet op tegen om ook mensen die in ziekenhuizen, zorginstellingen of thuiszorg werken ook al snel te vaccineren. Dat is een mes dat aan verschillende kanten snijdt. Om te beginnen zijn de medewerkers dan zelf beschermd. Ook hun familie loopt minder kans op besmetting.

Maar ook patiënten, bewoners of cliënten die nog niet zijn ingeënt lopen minder kans op besmetting. Tenminste, dat is de verwachting als blijkt dat het vaccin niet alleen bescherming biedt tegen corona, maar ook voorkomt dat het virus wordt overdragen. Op zich is dat waarschijnlijk, maar dat moet wel nog blijken.

EU als vertragende factor

Maar wil je vaccins uit de diepvriezer halen dan moeten ze er wel eerst in zitten. Ook daar bestaat een probleem. Als je kijkt naar de landen die snel aan het vaccineren zijn geslagen dan blijkt op 2 januari Israël met bijna 13 procent van de totale bevolking op kop te gaan. Bahrein volgt met een kleine 4 procent IJsland, VK

en VS scoren een dikke 1 procent. Opvallend is dat dit allemaal landen zijn die onafhankelijk kunnen beslissen. Binnen de EU is dat niet of maar beperkt mogelijk.

BioNtech zegt dat het orderproces met de EU lang niet zo snel en soepel verliep als bij andere landen. De EU ging ervanuit dat de verschillende vaccins tegelijkertijd goedgekeurd zouden worden, en daarom spreidde ze haar orders over verschillende vaccins. Toen bleek BioNtech-Pfizer tot 6 januari het enige vaccin te zijn dat was goedgekeurd. Het was echter niet mogelijk om nog bij te bestellen.

De VS bestelde in juli al 600 miljoen doses, terwijl de EU tot november wachtte om de helft daarvan te bestellen. Op het moment dat Duitsland dan toch op eigen houtje nog 30 miljoen vaccins bijbestelt, komt dat op kritiek vanuit het Europarlement te staan. “Dit is puur vaccin-nationalisme” zegt Mohammed Chahim van de PvdA.

De Europese Commissie geeft aan gezamenlijk vaccins te kopen beter dan per land. Dan kun je een lagere prijs bedingen. Israël beschikt inderdaad over zoveel vaccins omdat ze een hogere prijs hebben betaald. Bovendien ziet de EU het als een kwestie van eerlijkheid. Arme EU-landen moeten evengoed over vaccins kunnen beschikken dan een rijk land als Duitsland of Nederland.

Waarom mag je als land niet opkomen voor het leven van je eigen mensen?

Ik heb met deze vorm van solidariteit toch wel moeite. Het betekent dat je als land je niet rechtstreeks mag inzetten voor het (levens)belang van de eigen bevolking. Die eerste impuls moet je dan negeren. Het is dan niet voldoende om te denken: als men in Nederland aan corona sterft, is dat erg. Nee, men dient daar meteen aan toe te voegen: Als mensen elders in andere landen aan corona sterven, dan is dat net zo erg.

Maar ja, als Nederlandse overheden ga je niet over die andere landen. Voordat een overheid dat doet wat goed is voor haar bevolking, is er dus een EU die gaat bepalen dat voordat er minder mensen in jouw land aan corona sterven, er eerst minder mensen in andere landen aan corona sterven. Een soort nivellering van de dood door corona, dus.

Maar behalve dat ik het als een misplaatste vorm van solidariteit ervaar, vraag ik me ook of het effectief is. Sophie in 't Veld van D66 zegt niet goed te begrijpen waarom Duitsland nu op eigen houtje vaccins bijbesteld: "Met de vaccins die door de EU zijn besteld, kunnen we iedereen twee keer inenten."

Omdat twee keer inenten bij de meeste vaccins de norm is, betekent dit dat de EU precies genoeg vaccins heeft besteld voor de gehele EU-bevolking te vaccineren. Momenteel zijn er drie vaccins goedgekeurd. Dat betekent dus dat er momenteel sowieso te weinig vaccins beschikbaar zijn, terwijl vaccins nu wel nodig zijn.

Het betekent wachten op een vaccin nu het virus verraderlijk rondwaart. Maar als niet alle vaccins worden goedgekeurd, dan betekent dat ook een tekort aan vaccins. Dan moet de EU alsnog de wereldmarkt op, op een moment dat iedereen zit te springen om vaccins, met alle prijsopdrijvende effecten van dien. Door te laat en te zuinig te bestellen heeft de EU heeft zich door landen als de VS en het UK de kaas van het brood laten eten. *Too little, to late*!

Beter te veel dan te weinig vaccins

Je kunt beter méér dan genoeg vaccins bestellen. Als Nederland bijvoorbeeld één miljard euro had uitgetrokken om coronavaccins te bestellen dan had iedereen kunnen kiezen uit twee of drie vaccins. Eén miljard is natuurlijk veel geld, maar de alternatieve kosten van ontbrekende vaccins zijn veel hoger.

Dat betekent nog langer de economie stutten, waarbij de miljarden de deur uit vliegen. Bovendien kun je het teveel aan vaccins op een gegeven moment nog altijd doorverkopen. Eventueel maak je daar dan nog winst op. Maar als je solidariteit wil betrachten, dan kun je de vaccins ook voor de kostprijs of zelfs daaronder doorverkopen.

Op zich is het niet onverstandig om de krachten te bundelen en om als EU de bestellingen van diverse landen te combineren. De EU functioneert op dat moment als een inkoopcombinatie. Dan dienen daar echter niet allerlei morele verplichtingen aan te hangen, en dan moet je als individueel land er ook op kunnen rekenen dat de EU snel tot een adequaat onderhandelingsresultaat komt. Dat blijkt niet het geval.